HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Soovitused 9. klassi õpilaste toetamiseks

Soovitused on koostatud koolidele, et aidata neil **toetada 9. klassi õpilasi põhikooli lõpetamisel** ja **edasise õpitee valikul**. Pakume ka soovitusi õpilaste **toevajaduste varajaseks märkamiseks**.

Kõige ajakohasema info põhikooli lõpetamise, lõpueksamite ja 2027. aasta vastuvõtu kohta leiab Haridus- ja Teadusministeeriumi põhikooli lõpetamise ja vastuvõtu veebilehelt. Sinna on koondatud tähtajad, ajakavad, juhendid ning vajalikud viited nii koolidele kui ka õpilastele ja lapsevanematele.

Tee põhikooli eduka lõpetamiseni

Põhikooli lõpetamine ei alga alles 9. klassi kevadel. Õpilaste toetamine toimub pidevas ja **laiapõhjalises kooli, koolipidaja, õpetajate, tugisüsteemi ja lastevanemate koostöös**. Koostöö eesmärk on märgata ja toetada õpilasi juba **enne väljalangemisohu tekkimist**.

- **Tasemetööd** aitavad **märgata õpilaste tugevusi ja arenguvajadusi** ning annavad õpetajale ja koolile infot, mille põhjal **edasist õpet paremini kavandada**. Tasemetööde tulemused aitavad üldjoontes prognoosida õpilaste põhikooli lõpetamise tulemusi.
- **EISis on erinevaid lähtetasemeteste**, mis aitavad **jälgida õpilaste teadmisi**. Õpetaja saab EISis olevate ülesannete abil koostada ka väiksemaid hindamistöid, mis annavad kiiret tagasisidet õpilaste teadmiste ja oskuste kohta.
- Üks varaseid väljalangemisohu märke võib olla ka **suurenenud (põhjuseta) puudumiste arv**. Õpilase õppeedukus võib seejuures alguses olla veel tavapärane, kuid tasub juba varakult võtta ühendust lastevanematega võimalike puudumiste põhjuste tuvastamiseks. Koostöö erinevate osapoolte puhul on võtmesõna.

Eriti hoolsalt tuleb õpilaste hindeid jälgida **9. klassis**, ja õpiraskuste korral **pakkuda tuge võimalikult varakult**. Juunis ei tohiks tulla üllatusena, et noorel jääb põhikool lõpetamata või puudub edasine õpiplaan. Selleks tuleb kontrollida ka varem lõppenud õppeainete, näiteks loodusõpetuse ja inimeseõpetuse aastahindeid ning **leida võimalused negatiivsete aastahinnete parandamiseks**.

- Õpilase õppeedukust ja toimetulekut tuleb **jälgida kogu õppeaasta vältel**. Kui esimese õppeperioodi hinne on kujunemas negatiivseks, tuleb õpilasele kohe pakkuda tuge selle õppeaine õpitulemuste omandamiseks.

- Puudulik hinne osutab probleemile, kuid ei ole tegevuskava. **Õpilane vajab konkreetset juhist**, mida õppida, millises järjekorras ja kelle toel. Koostage tuge vajavale **õpilasele lühike tegevuskava:** eesmärk, vajalik abi, vastutaja ja kokkulepete ülevaatamise aeg. Võimalusel proovige õpilane tegevuskava koostamisse kaasata, et ta tunneks end osana oma õpitee kujundamisest.
- Õpilase toetamiseks peavad **koostööd tegema aineõpetajad, klassijuhataja, tugispetsialistid ja lapsevanemad**. Õpilane ise peab olema kokkulepetesse kaasatud.
- Toetamine ei tohiks piirduda sama töö korduva järelevastamisega. Igaüks õpib omamoodi – **mõni õpilane vajab teistsugust lähenemist õppetööle**.
- Üks põhikooli lõpetamise tingimustest on **loovtöö sooritamine**. Loovtööd on õigus sooritada kuni 9. klassi lõpuni. Kui loovtöö on tehtud varasemas klassis, tuleb kontrollida, kas selle tulemus oli positiivne.

Põhikooli lõpetamine on edukas siis, kui noor saab lõputunnistuse, jõuab järgmisse õppesse ja suudab seal jätkata. Klassijuhatajatundides ja kogu lennule mõeldud üritustel tuleb teadlikult **käsitleda karjääri- ja edasiõppimise teemasid**. Lisaks **töövarjutamisele** võiks tähelepanu pöörata **sisseastumiskeskkondade kasutamisele ja vestluseks valmistumisele**.

Kogu protsessi jooksul on oluline **õpilast kuulata ning neid toetada**. Õpilased ei pea veel teadma, mida nad kogu oma ülejäänud eluga teha soovivad. Aita noorel oma tugevusi ja seniseid kogemusi märgata ning suuna neid oma huve edasi arendama tulevastes õpingutes.

Karjääriõpet toetavaid lisamaterjale leiab Töötukassa ja Harno kodulehelt. Töötukassa pakub ka **karjäärinõustamise teenust**, mis on vajalik eelkõige noortele, kes ei ole oma valikus kindlad või vajavad tagavaraplaani. Põhikoolijärgse edasiõppimise toetamiseks oleme koostanud **teejuhi nii lapsevanematele kui ka õpilastele**.

Õppetöö korraldamine eksamiperioodil

Õppetöö jätkub 9. klassi õpilastel tavapäraselt ka eksamiperioodil, välja arvatud kahel päeval enne eksamipäeva ja eksamipäeval. 2027. aasta kevadel kestab eksamiperiood 20. aprillist kuni 11. maini. Kuna eksamid toimuvad õppetöö ajal ja kõik põhikooli õppekava õpitulemused ei pruugi selleks ajaks olla saavutatud, on uuendatud põhikooli ühtsete lõpueksamite eristuskirju. Neis on esitatud ka õpitulemused, mida eksamil ei kontrollita.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

6. novembril 2026 toimus HTMi kevadise koolikorralduse infotund, kus jagasid oma kogemusi Kullamaa-Risti keskkooli juht Kaidi Uueda ja Tallinna Avatud Kooli juht Sandra Järv, kes jõudsid tõdemuseni, et põhikooli lõpetamise toetamine ei piirdu eksamiteks valmistumisega: eesmärk on aidata igal noorel saavutada vajalikud õpitulemused ja leida sobiv edasiõppimise võimalus.

Kaidi Uueda: "Toimiv eksamiperiood vajab läbimõeldud õppekorraldust ja ühist infovälja."

- Õppetöö jätkub ka eksamite vahel, kuid õpilaste koormust vähendatakse ja eksamiteks valmistumisele jäetakse ruumi.
- Tunniplaani saab kohandada: enne eksamit suurendada vastava aine tundide osakaalu ning pärast eksamit anda rohkem teiste ainete tunde.
- Konsultatsioonidel osalemist toetab see, kui neil on tunniplaanis kindel koht.
- Eksamipäevade iseseisva õppimise korraldus aitab vabastada õpetajaid komisjonitööks ja tagada koolimajas rahu, kuid vajab eelnevalt toimivaid kokkuleppeid.
- Info peab jõudma õpilaste, vanemate ja õpetajateni õigel ajal, selgelt, kompaktselt ning võimaluse korral visuaalselt.

Konkreetsed soovitused

1. **Leppige enne eksamiperioodi kokku õppe- ja kodutööde koormuse põhimõtted.** Õppetöö jätkumine ei peaks tähendama tavapärase koormuse muutmata jätmist.
2. **Planeerige tundide ümberjaotamine varakult**, arvestades nii õpilaste nädalakoormust kui ka õpetajate töökorraldust.
3. **Koostage ühtne eksamiperioodikalender**, kuhu on märgitud eksamid, konsultatsioonid, komisjonid, ruumid ja vastutajad.
4. **Korraldage ühine infotund õpilastele, vanematele ja õpetajatele**, et kõik saaksid sama teabe korraga.
5. **Valige üks peamine infokanal**, kus on alati ajakohane tervikinfo. Teised kanalid võivad sellele viidata.
6. **Kaasake klassijuhataja kogu protsessi**, mitte ainult teadete edastamisse: tal peab olema ülevaade nii eksamikorraldusest kui ka õpilaste toe vajadusest.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Sandra Järv: "Ettevalmistus algab 8. klassist ning hõlmab ka vaimset tuge ja edasiõppimist."

Põhisõnumid

- Järgmise aasta lõpetamise kavandamine juba eelmisel kevadel.
  - 8. klassis saadud teavet (üleminekueksami tulemus, hinded jms) kasutatakse õpilaste toe planeerimiseks ning vajaduse korral katsetatakse eksami eritingimusi.
- Kogu õppeaastat toetab ühine, pidevalt täienev kalenderplaan, mis hõlmab ka sisseastumisi ja muid õpilaste koormust mõjutavaid sündmusi.
- Õpitulemuste saavutamine ja ainete ajastus mõeldakse läbi enne eksamiperioodi.
- Psühholoogiline tugi ning edasiõppimise ettevalmistus on kavandatud tegevused, mitte üksnes probleemide tekkimisel pakutav abi.

Konkreetsed soovitused

1. **Kasutage 8. klassi õpitulemusi järgmise aasta toe kavandamiseks.** Vajaduse korral kohtuge perega juba 9. klassi alguses.
2. **Katsetage vajalikke eritingimusi enne lõpueksamit**, et selgitada koos õpilase ja tugimeeskonnaga välja, kas need tegelikult aitavad.
3. **Koondage ühte ajakohastatavasse kalendrisse** eksamid, proovieksamid, konsultatsioonid, kandideerimistähtajad, sisseastumiskatsed ja suuremad koolisündmused.
4. **Vaadake aineõpetajatega läbi oluliste õpitulemuste ajastus**, et eksamiperioodi ei kuhjuks põhjendamatult palju uut ja mahukat õppimist.
5. **Kavandage õpilastele ennetav psühholoogiline tugi:** eksamiärevusega toimetulek, õppimisvõtted, enesehoid ja haridustee muutumisega seotud ebakindlus.
6. **Pakkuge edasiõppimiseks praktilist ettevalmistust:** eri õppimisvõimaluste tutvustamine, sisseastumisvestluste harjutamine ning vajaduse korral individuaalne nõustamine.
7. **Arvestage sisseastumiskatsetega õppekorralduses.** Kui samal ajal osaleb katsetel suur osa lennust, tasub õppetöö korraldus tervikuna üle vaadata.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Lõpetamise tingimused ja lõpueksamid

Põhikooli lõpetamise tingimused ja eritingimused (PRÕK § 23) on samad, mis kehtisid 2026. aasta kevadel.

PRÕK alusel õppiva õpilase puhul on lõpetamise üldine eeldus

- positiivsed hinded,
- üle 50% sooritatud eksamid ja
- tehtud loovtöö.

PLRÕK alusel lihtsustatud õppetasemel õppiva õpilase puhul on lõpetamise eeldus

- positiivsed hinded ja
- eksamitulemused üle 50%.

Eritingimustel lõpetamine võimaldab õpilasel haridusteel kiiremini võimetekohaselt edasi liikuda.

NB! Negatiivsele aastahindele peab ka 9. klassis eelnema täiendav õppetöö. Tavapärases korras lõpetada ei saa, sest täiendav õppetöö otsustatakse õppenõukogus.

Ühtse lõpueksami sooritab PRÕKi alusel õppiv põhikoolilõpetaja. Põhikooli ühtsete ülesannetega lõpueksamite ülesanded ja küsimused koostab Harno.

Lisaeksami sooritab õpilane, kes puudus ühtse lõpueksami ajal kooli direktori poolt mõjusaks hinnatud põhjusel, haigestus ühtse lõpueksami ajal või kelle ühtse lõpueksami tulemus oli alla 1%. Lisaeksami ülesanded ja küsimused koostab Harno.

Koolieksam on üldjuhul mõeldud PLRÕKi lihtsustatud õppetaseme õpilastele. Koolieksami sooritavad ka PRÕKi alusel õppivad õpilased, kellel on Rajaleidja otsusega vähendatud eksamiaines õpitulemusi, ning uussisserändajatest õpilased, kes on eesti keelt õppinud alla 3 aasta. Koolieksamina märgitakse ka erialaeksamiga asendatud valikeksam.

Lõpetamise tingimused uussisserändajatel, sh Ukraina õpilastel 2027. aasta kevadel

Kui õpilane asus Eesti koolis õppima enne 1. septembrit 2024, on tal õigus sooritada ühtsete ülesannetega põhikooli eesti keele kui teise keele lõpueksam.

Kui õpilane asus Eesti koolis õppima 1. septembril 2024 või pärast seda, võib ta sooritada IÕK alusel koostatud koolieksami või Harno poolt ühtselt koostatud elektroonse A2-keeleoskustaseme testi.

Matemaatikaeksamil on võimalik tellida kõrvale venekeelne või ukrainakeelne eksamitöö, kui tõlge eksaminandi päriselt toetab.

Valikeksam viiakse läbi tavapärases korras, soovituslik teha võõrkeel, kus ei ole tõlke vajadust.

Õppetöö korraldamine pärast lõpueksameid

Põhikooli lõpetajatega tegevusi planeerides palume arvestada vastuvõtutegevuste ajakavaga.

Pärast lõpueksameid ei ole mõistlik kuhjata õpilastele mahukaid kontrolltöid, sest õpitulemuste omandamist saab kontrollida mitmel erineval viisil.